

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

1999

2004

Έγγραφο συνόδου

ΤΕΛΙΚΟ
A5-0386/2000

6 Δεκεμβρίου 2000

ΕΚΘΕΣΗ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ για την προστασία των υδάτων από την νιτρούπανση (2000/2110(INI))

Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών

Εισηγητής: Robert Goodwill

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Ιστορικό της διαδικασίας.....	4
ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ	5
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ.....	11
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	22
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	24

Ιστορικό της διαδικασίας

Κατά τη συνεδρίαση της 4ης Μαΐου 2000 η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου ανακοίνωσε ότι η Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών είχε εξουσιοδοτηθεί να συντάξει έκθεση παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 163 του Κανονισμού, σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ για την προστασία των υδάτων από την νιτρορύπανση (2000/2110(INI)).

Κατά τη συνεδρίαση της 6ης Οκτωβρίου 2000 η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου ανακοίνωσε ότι είχε επίσης παραπέμψει το θέμα στην Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου.

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών είχε ορίσει εισηγητή τον κ. Robert Goodwill κατά τη συνεδρίασή της στις 23 Φεβρουαρίου 2000.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 10 Ιουλίου, 11 Οκτωβρίου, 22 Νοεμβρίου και 5 Δεκεμβρίου 2000 η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο έκθεσης.

Κατά την τελευταία ως άνω συνεδρίαση, η επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο νομοθετικού ψηφίσματος ομόφωνα και αποφάσισε να εφαρμόσει την διαδικασία χωρίς συζήτηση σύμφωνα με το 114, παράγραφος 1 του Κανονισμού.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Caroline F. Jackson, πρόεδρος· Alexander de Roo και Ria G.H.C. Oomen-Ruijten, αντιπρόεδροι· Robert Goodwill, εισηγητής· Per-Arne Arvidsson, Maria del Pilar Ayuso González, Hans Blokland, David Robert Bowe, Hiltrud Breyer, Dorette Corbey, Chris Davies, Avril Doyle, Marialiese Flemming, Karl-Heinz Florenz, Cristina Gutiérrez Cortines, Roger Helmer, Christa Kläß, Bernd Lange, Peter Liese, Jules Maaten, Μινέρβα Μελπομένη Μαλλιώρα, Patricia McKenna, Jorge Moreira Da Silva, Rosemarie Müller, Riitta Myller, Giuseppe Nisticò, Béatrice Patrie, Marit Paulsen, Encarnación Redondo Jiménez (αναπλ. Cristina García-Orcoyen Tormo), Dagmar Roth-Behrendt, Guido Sacconi, Jean Saint-Josse, Karin Scheele, Ursula Schleicher (αναπλ. Emilia Franziska Müller), Horst Schnellhardt, Inger Schörling, Jonas Sjöstedt, Renate Sommer (αναπλ. Eija-Riitta Anneli Korhola), María Sornosa Martínez, Dirk Sterckx (αναπλ. Frédérique Ries), Catherine Stihler, Robert William Sturdy (αναπλ. John Bowis), Charles Tannock (αναπλ. Françoise D. Grossetête), Nicole Thomas-Mauro, Αντώνιος Τρακατέλλης, Phillip Whitehead.

Η γνωμοδότηση της Επιτροπής Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου επισυνάπτεται στην παρούσα έκθεση.

Η έκθεση κατατέθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2000.

Η προθεσμία κατάθεσης τροπολογιών θα αναγράφεται στο σχέδιο ημερήσιας διάταξης της περιόδου συνόδου κατά την οποία θα εξετασθεί η έκθεση.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση (2000/2010(ΙΝΙ))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

- έχοντας υπόψη την οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου που αφορά την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης¹,
 - έχοντας υπόψη τις εκθέσεις της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των υδάτων από την νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης και τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε συνέχεια της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των υδάτων από την νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (COM(97)0473² – COM(98)0016 – C4-0040/98),
 - έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 20ης Οκτωβρίου 1998²,
 - έχοντας υπόψη τις εκκρεμείς και τις τελικές δικαστικές διαδικασίες ενώπιον του Δικαστηρίου των ΕΚ,
 - έχοντας υπόψη τα πορίσματα της επίσκεψης αντιπροσωπείας της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις Κάτω Χώρες στις 12 Οκτωβρίου 2000,
 - έχοντας υπόψη τα άρθρα 47, παράγραφος 2 και 163 του Κανονισμού του,
 - έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών καθώς και τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου (A5-0386/2000),
- 1) **Συνιστά ότι η άμεση προτεραιότητα πρέπει να είναι η εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας και όχι η ανασύνταξη και αναμόρφωση της Οδηγίας.**
 - 2) **Θεωρεί ειδικότερα ότι:**
 - (i) Λόγω της ελλιπούς εφαρμογής της οδηγίας περί νιτρορύπανσης, ο στόχος της μείωσης της ρύπανσης από νιτρικά ιόντα και της αποτροπής του προβλήματος του ευτροφισμού κάθε άλλο παρά έχει επιτευχθεί. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος αναφέρει ότι οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων στους μεγάλους ποταμούς της ΕΕ παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητες από το 1980 και μετά.
 - (ii) Με την αξιοσημείωτη εξαίρεση της Δανίας και της Σουηδίας, η εφαρμογή της Οδηγίας περί νιτρικών ιόντων υπήρξε ελάχιστα ικανοποιητική, και η απόκριση της Επιτροπής όσον αφορά την κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει κατά των κρατών

¹ ΕΕ L 375, 31.12.1991, σελ. 1.

² ΕΕ C 341, 9.11.1998, σελ. 35.

μελών αργή· ζητεί από την Επιτροπή να συνεχίσει χωρίς δισταγμούς να εφαρμόζει τα κατάλληλα μέσα επιβολής του νόμου που έχει στη διάθεσή της, όποτε διαπιστώνει παράβαση των υποχρεώσεων των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίσει τη δέουσα εφαρμογή της οδηγίας περί νιτρορρύπανσης.

- (iii) Κρίνει αναγκαία την επιτάχυνση της διαδικασίας επί παραβάσει για τη μη εφαρμογή της νομοθεσίας στους τομείς του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών· η καθυστέρηση για την υποβολή υποθέσεων στο Δικαστήριο των ΕΚ πρέπει να περιορισθεί σε έξι μήνες ή και λιγότερο προκειμένου οι κυρώσεις να λειτουργούν πράγματι αποτρεπτικά. Η μείωση του αριθμού των υποθέσεων που εκκρεμούν πρέπει να είναι προτεραιότητα για το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- (iv) Μολονότι η Επιτροπή εξέδωσε πρόσφατα τυποποιημένη μορφή για την εκ μέρους των κρατών μελών υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα της οδηγίας, είναι δύσκολο να γίνουν άμεσες συγκρίσεις και ποσοτικές εκτιμήσεις με βάση τις πληροφορίες που έχουν ήδη υποβληθεί σε διαφορετική μορφή. Οι διαδικασίες εποπτείας και οι τεχνικές δειγματοληψίας ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών. Η Επιτροπή θα πρέπει να εκδώσει κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τη δειγματοληψία των υδάτων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η άμεση σύγκριση των επιδόσεων των κρατών μελών όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της οδηγίας.
- (v) Ζητεί καλύτερη και διαρκή αξιολόγηση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας της οδηγίας και ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει άμεσα προτάσεις για βελτιωμένα εργαλεία δειγματοληψίας και αξιολόγησης των διαφόρων πηγών εκπομπών και των αποτελεσμάτων τους, ώστε να είναι δυνατή η άμεση σύγκριση των αποτελεσμάτων που έχουν πετύχει τα κράτη μέλη κατά την επιδίωξη των στόχων της οδηγίας, λαμβανομένου υπόψη του σημείου εκκίνησης κάθε κράτους μέλους.
- (vi) Κατά την εφαρμογή της οδηγίας για την προστασία από τη νιτρορρύπανση, προτεραιότητα πρέπει κατά πρώτον να δοθεί στους στόχους και όχι στα μέσα· κατά συνέπεια, η Επιτροπή καλείται να μην απορρίπτει λογικές και τεκμηριωμένες αιτήσεις των κρατών μελών για παρέκκλιση από τα προκαθορισμένα μέσα (σύμφωνα π.χ. με τη διατύπωση του παραρτήματος III.2), υπό τον όρο ότι οι στόχοι της οδηγίας επιτυγχάνονται με τρόπο που είναι δυνατόν να ελέγχεται (π.χ. με τη βοήθεια τήρησης στοιχείων για τα νιτρικά άλατα) και ότι δεν παρουσιάζονται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ως προς τον ανταγωνισμό.
- (vii) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη τα κράτη μέλη τα οποία, με επιστημονικώς θεμελιωμένα στοιχεία, επιθυμούν να παρεκκλίνουν από το όριο των 170 kg N/ha, υπό την προϋπόθεση είναι να μην συμβαίνει επουδενί λόγω υπέρβαση του ορίου των 50 mg νιτρικών αλάτων/l στα υπόγεια ύδατα.
- (viii) Στην Οδηγία δεν υπάρχει προθεσμία για την επίτευξη των στόχων. Η Επιτροπή θα πρέπει να καθορίσει σαφή προθεσμία για την πλήρη εφαρμογή της Οδηγίας.

- (ix) Ζητεί από την Επιτροπή, κατά την προβλεπόμενη γνωστοποίηση να εξασφαλίσει ότι οι πιθανές εξαιρέσεις από τις ρυθμίσεις σε ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. σε ό,τι αφορά τον όγκο του ζωικού κεφαλαίου και τις μεθόδους ελέγχου) δεν πρόκειται να οδηγήσουν σε περιορισμό του επιπέδου προστασίας αλλά σε ακριβέστερη εφαρμογή της οδηγίας, δεδομένου ότι λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες της υπαίθρου στις διάφορες περιφέρειες.
- (x) Οι αγρότες στα κράτη μέλη οι οποίοι συμμορφώνονται με την Οδηγία βρίσκονται σε ανταγωνιστικό μειονέκτημα ως προς εκείνους οι οποίοι δεν συμμορφώνονται με τις αυστηρές απαιτήσεις της. Τούτο ισχύει ιδιαίτερω στην περίπτωση της Δανίας. Η συμμόρφωση με την Οδηγία σε ολόκληρη την Ένωση θα διόρθωνε αυτή την αδικία. Η Επιτροπή πρέπει να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει πλήρη συμμόρφωση σε ολόκληρη την Ένωση.
- (xi) Η αναδιάταξη της χρηματοδοτικής ενίσχυσης (από αγροτικά προϊόντα προς υπηρεσίες που ασχολούνται με την προστασία της φύσεως και της υπαίθρου και προς υπηρεσίες υδάτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης) πρέπει να αντιμετωπισθεί με περισσότερη ενεργητικότητα ούτως ώστε να δοθεί στους αγρότες μια προοπτική φιλική προς το περιβάλλον· καλεί την Επιτροπή να λάβει τις αναγκαίες πρωτοβουλίες για το σκοπό αυτό.
- (xii) Οι επιπτώσεις που έχουν στα επίπεδα νιτρικών ιόντων των υδάτων άλλες γεωργικές πολιτικές (όπως οι κανονισμοί περί αγρανάπαυσης) και οι επιδοτήσεις των καλλιεργειών πρέπει να εξετάζονται από την Επιτροπή όταν καθορίζει αυτές τις πολιτικές και τα επίπεδα επιδοτήσεων.
- (xiii) Η Επιτροπή πρέπει να προβεί σε εκτίμηση της νιτρορύπανσης από άλλες μη γεωργικές πηγές και να εφαρμόσει μέτρα για την αντιμετώπιση οποιωνδήποτε προβλημάτων εντοπισθούν.
- (xiv) Η Επιτροπή πρέπει να μελετήσει στο πλαίσιο του βου περιβαλλοντικού προγράμματος δράσης τις επιπτώσεις των φωσφορικών ιόντων όσον αφορά το φαινόμενο του ευτροφισμού και, αν κριθεί αναγκαίο, να θέσει σε εφαρμογή μέτρα για τον περιορισμό αυτής της ρύπανσης.
- (xv) Αυτή τη στιγμή η χρήση νιτρικών ιόντων στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες είναι σχετικά χαμηλή· στην Πολωνία, η χρήση νιτρικών ιόντων ανέρχεται μόνο στο ένα τέταρτο του μέσου όρου της Δυτικής Ευρώπης· τα μέτρα πολιτικής που αποβλέπουν στην ανάπτυξη και εντατικοποίηση του γεωργικού τομέα στα νέα κράτη μέλη της Ανατολικής Ευρώπης, δεν πρέπει να αντιβαίνουν με τους σκοπούς της Οδηγίας περί νιτρικών ιόντων· ο ενδεχόμενος περιβαλλοντικός αντίκτυπος της πολιτικής στον τομέα αυτόν πρέπει να παρακολουθείται και οι πολιτικές να τροποποιούνται κατά τις ανάγκες.
- (xvi) Η παράλειψη των κρατών μελών να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από την παρούσα και άλλες οδηγίες υπονομεύει την αρχή σύμφωνα με την οποία τα νέα κράτη μέλη οφείλουν να εναρμονίσουν την περιβαλλοντική τους νομοθεσία πριν από την προσχώρηση. Γιατί να πρέπει να συμμορφωθούν με κανόνες τους οποίους τα περισσότερα από τα

υπάρχοντα κράτη μέλη αγνοούν κατάφωρα; Η πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας και στα 15 σημερινά κράτη μέλη θα έδινε στην Ένωση τη δυνατότητα να πιέσει για περιβαλλοντικές βελτιώσεις χωρίς να κινδυνεύει να κατηγορηθεί για υποκρισία.

- (xvii) Αποφεύγοντας την καλλιέργεια εδαφών σε αγρανάπαυση και έτσι ενθαρρύνοντας τη μακροπρόθεσμη αγρανάπαυση στις καθορισμένες περιοχές του Natura 2000, με τη σπορά καλών καλλιεργειών χειμερινής κάλυψης σε όλες τις γεωργικές γαίες μετά την πρώιμη συγκομιδή, και, σε ορισμένες περιπτώσεις, φυτεύοντας φυλλοβόλα δένδρα που υπάρχουν αυτοφυή στην εν λόγω περιοχή σε ευπρόσβλητες από νιτρικά ζώνες εκτός του δικτύου Natura 2000, η έκπλυση των νιτρικών ιόντων θα μειωθεί και οι στόχοι της οδηγίας θα επιτευχθούν ευκολότερα. Όπου είναι δυνατόν, πρέπει να αποκαθίστανται οι υγρότοποι.
- (xviii) Καλεί την Επιτροπή να μελετήσει την προώθηση της εκτατικής εκμετάλλευσης των χορτολιβαδικών εκτάσεων και της σποράς των εκτάσεων που βρίσκονται σε αγρανάπαυση ή έχουν αποσυρθεί από την καλλιέργεια με συγκεκριμένες ανανεώσιμες πρώτες ύλες, με στόχο τη μείωση της ανάπτυξης νιτρικών και φωσφορικών αλάτων καθώς και άλλων θρεπτικών ουσιών και τον περιορισμό του ευτροφισμού των υδάτων.
- (xix) Τα κράτη μέλη που ορίζουν ολόκληρη την επικράτειά τους πρέπει να υποχρεούνται να δικαιολογήσουν τον ορισμό αυτό στην Επιτροπή. Σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι κράτη μέλη έχουν προβεί στην πράξη αυτή με μεγάλη επιπολαιότητα, οφείλουν να προβούν σε αναθεώρηση του ορισμού των εν λόγω περιοχών. Πρέπει να είναι σαφές ότι ο χαρακτηρισμός ολόκληρης της επικράτειας συνεπάγεται ότι τα μέτρα για τη μείωση της νιτρορρύπανσης είναι αναγκαία για ολόκληρη την επικράτεια και ότι η προστασία της επικράτειας ενός κράτους μέλους δεν πρέπει να αποβαίνει εις βάρος του περιβάλλοντος άλλων κρατών μελών. Δεδομένου ότι ο χαρακτηρισμός ευαίσθητων ζωνών αποτελεί άκρως λεπτό θέμα, η Επιτροπή πρέπει να καθορίσει αντικειμενικά κριτήρια για τον εντοπισμό των περιοχών στις οποίες απαιτείται να αναληφθεί δράση.
- (xx) Πρέπει ή μπορούν να χρησιμοποιούνται ευρύτερα από τους αγρότες αναλύσεις, ειδικές πληροφορίες και συμβουλές σχετικά με τις απαιτήσεις σε λιπάσματα για ειδικά εδάφη και καλλιέργειες με απώτερο στόχο τον ισόρροπο εμπλουτισμό του εδάφους με λιπάσματα. Μοντέλα σε υπολογιστή για την ακριβή πρόβλεψη των απαιτήσεων σε λιπάσματα μπορούν να είναι χρήσιμα ως συμπληρωματική δυνατότητα σε ορισμένες περιπτώσεις.
- (xxi) Ζητεί μεγαλύτερη πρακτική και τεχνική υποστήριξη των γεωργών στο έργο του περιορισμού της διοχέτευσης νιτρικών αλάτων στο έδαφος, υπογραμμίζοντας ιδιαίτερα την ανάγκη για δωρεάν αναλύσεις εδάφους και προώθηση της χρησιμοποίησης της στερεής κοπριάς, φυσικής ή επεξεργασμένης, και διαδικασιών για την περιβαλλοντικώς βιώσιμη μετατροπή ζωικών λιπασμάτων (λιπασματοποίηση, διαχωρισμό των στερεών ουσιών, ανάκτηση βιοαερίου, κ.ά.).
- (xxii) Πρέπει να υπάρχει τυποποιημένη μέθοδος δοκιμής και κριτηρίων δειγματοληψίας σε ό,τι αφορά το μερίδιο του γεωργικού τομέα στη συγκέντρωση αζώτου στα υπόγεια

ύδατα και τα ύδατα επιφανείας ώστε να εξασφαλίζεται η ισότιμη εφαρμογή της οδηγίας και συγκεκριμένα:

- σταθερά μετρικά βάθη για τη μέθοδο μέτρησης των νιτρικών αλάτων στα υπόγεια ύδατα
- ισόρροπη κατανομή των σημείων μέτρησης εντός της "ευαίσθητης" περιοχής
- διόρθωση των ετησίων διακυμάνσεων του νετού·

(xxiii) καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει κατάλογο των μέτρων που απεδείχθησαν αποτελεσματικά στις χώρες όπου η Οδηγία περί νιτρικών ιόντων εφαρμόζεται επιτυχώς. Ο κατάλογος αυτός θα μπορούσε να βοηθήσει ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση να επωφεληθεί από την πείρα που έχουν αποκομίσει οι χώρες αυτές.

Ο κατάλογος πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής μέτρα:

- κατάρτιση εθνικού σχεδίου δράσης νιτρικών ιόντων που να καλύπτει όλα τα μέτρα,
- λεπτομερή εθνική χαρτογράφηση όλων των υπογείων υδάτινων πόρων προκειμένου να προσδιορισθούν οι ειδικά ευπρόσβλητες περιοχές,
- ανταμοιβή των αγροτών οι οποίοι, σε αυτές τις ειδικά ευπρόσβλητες περιοχές, χρησιμοποιούν ιδιαίτερα φιλοπεριβαλλοντικές μεθόδους καλλιέργειας που υπερβαίνουν τις νομικές απαιτήσεις,
- διασφάλιση και συνεχή επέκταση των περιοχών στις οποίες πραγματοποιούνται οργανικές καλλιέργειες, ενδεχομένως με τη βοήθεια προγραμμάτων υποστήριξης,
- χρησιμοποίηση της ίδιας της φύσης ως βάσης για:
 - τη δημιουργία ειδικών προφυλαγμάτων για τις καλλιέργειες στις παρυφές των ποταμών, των υδάτινων ρευμάτων, των όρμων, των λιμνών και των θαλασσών,
 - τη διεύρυνση των εκτάσεων που καλύπτονται από υδρολειμώνες,
 - την εκτεταμένη αναδάσωση,
 - τη θέσπιση κανόνων για αμειψισπορά και επαναληπτικές καλλιέργειες.
- απαίτηση κατάρτισης σχεδίων για τα λιπάσματα και καθορισμός ορίων για τα λιπάσματα που χρησιμοποιεί κάθε γεωργική εκμετάλλευση, περιβαλλοντικοί παράγοντες που καθορίζουν τις ποσότητες των χρησιμοποιούμενων λιπασμάτων,
- απαίτηση για κάθε εκμετάλλευση να τηρεί μητρώα όπου θα παρέχεται σωστή εικόνα της συνολικής χρήσης λιπασμάτων καθώς και βάση για κυρώσεις (τέλη/πρόστιμα) στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια εκμετάλλευση υπερβεί τα όρια των επιτρεπομένων λιπασμάτων,
- τα έσοδα από τα τέλη και τα πρόστιμα αυτά θα χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία υδρολειμώνων, για αναδάσωση και αποκατάσταση άλλων τύπων φυσικών χαρακτηριστικών,
- απαίτηση για κάθε εκμετάλλευση να αποθηκεύει την κοπριά ώστε να χρησιμοποιείται μόνον όταν μπορεί να απορροφηθεί από τις καλλιέργειες,
- ο αριθμός των ζών ανά εκμετάλλευση πρέπει να είναι ανάλογος με την καλλιεργούμενη έκταση ώστε να εξασφαλίζεται ότι το παραγόμενο λίπασμα θα μπορεί να απορροφάται,
- καθιέρωση διαδικασιών συνεχούς παρακολούθησης και επιθεωρήσεων

3. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο και την Επιτροπή καθώς και στις κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια των κρατών μελών.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Ιστορικό:

Η συγκέντρωση νιτρικών ιόντων στο πόσιμο ύδωρ υπόκειται σε ρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1975. Η Οδηγία 91/676/ΕΟΚ, αν και υιοθετεί την ίδια μέγιστη επιτροπή συγκέντρωσης των 50 mg/l η οποία συνιστάται για την κατανάλωση από ενήλικες, έχει στόχο να αποτρέψει το καταστρεπτικό για το περιβάλλον φαινόμενο που είναι γνωστό ως **ευτροφισμός**.

Ευτροφισμός είναι ο εμπλουτισμός του ύδατος με αζωτούχες και φωσφορούχες ενώσεις, οι οποίες προκαλούν ταχύτερη ανάπτυξη των αλγών και των ανώτερων μορφών φυτικής ζωής, διαταράσσοντας την ισορροπία του οικοσυστήματος. Τα φωσφορικά ιόντα αποτελούν συνήθως τον βασικό παράγοντα που συμβάλλει στο πρόβλημα όσον αφορά τα γλυκά ύδατα, ενώ τα νιτρικά ιόντα όσον αφορά τα θαλάσσια ύδατα, αν και η διεργασία είναι περίπλοκη και επηρεάζεται από άλλους παράγοντες όπως η θερμοκρασία των υδάτων. Αυτή η εκρηκτική αύξηση των τοξικών αλγών υπήρξε ιδιαίτερα καταστροφική στη Βόρεια και τη Βαλτική θάλασσα κατά τη δεκαετία του 1980 και είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο ψαριών σε μεγάλη κλίμακα. Οι περιβαλλοντικές αυτές καταστροφές οδήγησαν στη λεγόμενη Οδηγία για την προστασία από τη νιτρορύπανση (91/676/EEC).

Απαιτήσεις της Οδηγίας

- 1) Απαιτείται από τα κράτη μέλη να εντοπίσουν τα γλυκά ύδατα τα οποία υπερβαίνουν το όριο περιεκτικότητας 50 mg/l νιτρικά ιόντα ή είναι πιθανό να το υπερβούν και έτσι είναι πιθανόν να συμβάλουν στον ευτροφισμό. (Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Dobbris, το 1995 το 22% των γεωργικών εδαφών παραβίαζαν αυτό το όριο).
- 2) Τα εδάφη που αποστραγγίζονται σε αυτά τα ύδατα πρέπει να ορισθούν ως ευπρόσβλητες σε νιτρικά ιόντα ζώνες (NVZ) έως τον Δεκέμβριο του 1993. Εναλλακτικά, τα κράτη μέλη μπορούσαν να ορίσουν ολόκληρη την επικράτειά τους – μια επιλογή την οποία προτίμησαν η Αυστρία, η Δανία, η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες.
- 3) Τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίσουν Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής οι οποίοι είναι εφαρμόσιμοι σε εθελοντική βάση σε ολόκληρη την επικράτειά τους.
- 4) Τα κράτη μέλη υποχρεούνται επίσης να καταρτίσουν **προγράμματα δράσης για τις ευπρόσβλητες ζώνες**. Και τα δύο προγράμματα δράσης διαρκούν τέσσερα έτη: το πρώτο από τις 20/12/1995 ήταν προγραμματισμένο να τερματισθεί στις 20/12/1999 ενώ το δεύτερο πρόγραμμα δράσης επρόκειτο να τερματισθεί στις 21/12/2003. Τα προγράμματα δράσης περιλαμβάνουν:
 - α) Πρόβλεψη για την αποθήκευση κοπριάς κατά τις περιόδους όπου απαγορεύεται η διασπορά της.
 - β) Η χρήση λιπασμάτων βασίζεται στην ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων των

καλλιεργειών και της προσφοράς από τα λιπάσματα και τα αποθέματα του εδάφους.

- γ) Η προσθήκη ζωικής κόπρου σταδιακά πρόκειται να μειωθεί σε 210 kg N ανά εκτάριο από τον Δεκέμβριο του 1998 και σε 170 kg N ανά εκτάριο από το τέλος του 2002. Σε ευπρόσβλητες ζώνες όπου τα όρια έχουν ήδη επιτευχθεί, οποιαδήποτε αύξηση από τα τρέχοντα επίπεδα θα απαγορεύεται.
- δ) Οι εθελοντικοί Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής είναι υποχρεωτικοί εντός των ευπρόσβλητων ζωνών.
- ε) Τα κράτη μέλη παρακολουθούν τις συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων στα ύδατα προκειμένου να εκτιμήσουν την αποτελεσματικότητα των εφαρμοσθέντων μέτρων.
- στ) Τα κράτη μέλη υποβάλλουν έκθεση στο τέλος κάθε προγράμματος δράσης.

Εφαρμογή της Οδηγίας

Η Επιτροπή συνέταξε τις πρώτες εκθέσεις της το 1997 και το 1998 (COM(97)0473 - COM(98)0016 - C4-0040/98) Η κατάσταση είχε ως εξής:

Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής – Τα περισσότερα κράτη μέλη είχαν συμμορφωθεί με αυτήν την απαίτηση. Το Βέλγιο, η Πορτογαλία και η Ισπανία δεν είχαν συμμορφωθεί.

Ορισμός Ευπρόσβλητων Ζωνών – Εκτός από τα 5 προαναφερθέντα κράτη μέλη τα οποία είχαν ήδη ορίσει ως ευπρόσβλητη ζώνη ολόκληρη την επικράτειά τους (και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η ενέργεια αυτή αποτελούσε) μόνο τρεις χώρες (Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία) είχαν ορίσει τέτοιες ζώνες.

Προγράμματα Δράσης – Μόνο η Αυστρία, η Δανία, η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και η Σουηδία είχαν παρουσιάσει προγράμματα δράσης. Οι Κάτω Χώρες είχαν αποσύρει το πρόγραμμα δράσης τους διότι η Επιτροπή Νιτρικών Ιόντων δεν τους είχε παραχωρήσει τις εξαιρέσεις που είχαν ζητήσει.

Παρακολούθηση – Η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να κρίνει το βαθμό συμμόρφωσης με τις διατάξεις της Οδηγίας περί παρακολούθησης, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη ήταν απλώς υποχρεωμένα να υποβάλουν στην έκθεσή τους περίληψη των δεδομένων παρακολούθησης. Ωστόσο, τα περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν στις εκθέσεις τους ότι η παρακολούθηση ήταν ανεπαρκής.

Συνοπτικές εκθέσεις – Αυτές έπρεπε να έχουν υποβληθεί έως τις 20 Ιουνίου 1996 αλλά τα κράτη μέλη καθυστέρησαν να συντάξουν τις εκθέσεις τους, κάτι που με τη σειρά τους σήμαινε ότι η Επιτροπή αναγκάστηκε να καθυστερήσει την έκθεσή της προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Οι εκθέσεις που ελήφθησαν διέφεραν στη μορφή και στο μήκος τους και πολλές παρείχαν ανεπαρκείς και ελλιπείς πληροφορίες.

Οι εκθέσεις της Επιτροπής κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα περισσότερα κράτη μέλη καθυστερούσαν όσον αφορά την εφαρμογή της Οδηγίας και επισήμαιναν ότι η Επιτροπή είχε αρχίσει διαδικασίες επί παραβάσει εναντίον εκείνων των κρατών μελών που δεν συμμορφώνονταν με την Οδηγία.

Η έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών όρισε

εισηγήτρια την βουλευτή Patricia McKenna. Η έκθεσή της κατατέθηκε στις 24 Ιουλίου 1998 και εγκρίθηκε από την ολομέλεια στις 20 Οκτωβρίου 1998.

Η έκθεση κατέτασσε τα κράτη μέλη ανάλογα με την έκταση του προβλήματος που αντιμετώπιζαν από νιτρικά ιόντα και το βαθμό υλοποίησης των απαραίτητων μέτρων.

α) Καλά αποτελέσματα αλλά από εύκολη αφετηρία (χαμηλό επίπεδο νιτρορύπανσης) Σουηδία, Αυστρία και Φινλανδία. Η γεωργία στις χώρες αυτές δεν είναι εντατική και είχαν εφαρμοσθεί ορισμένα μέτρα προκειμένου να διατηρηθεί αυτή η καλή κατάσταση.

β) Μέτρια αποτελέσματα με εύκολη αφετηρία (χαμηλό επίπεδο νιτρορύπανσης) Πορτογαλία. Είχε ορίσει ζώνες αλλά δεν είχε καταρτίσει πρόγραμμα δράσης.

γ) Μέτρια αποτελέσματα από μέτρια αφετηρία (μέσο επίπεδο νιτρορύπανσης) Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία. Η κατάσταση ήταν ανησυχητική σε τμήματα μόνο της επικράτειάς τους. Απαιτούνταν προγράμματα δράσης προκειμένου να τηρηθούν οι υποχρεώσεις της Οδηγίας.

Γερμανία. Ήταν αβέβαιο κατά πόσον οι εντολές που εκδίδονταν στα χαρτιά υλοποιούνταν στην πράξη σε επίπεδο αγροκτήματος. Επιπλέον μέτρα ήταν απαραίτητα σε περιοχές που συνόρευαν με τις Κάτω Χώρες όπου τα προβλήματα ήταν εξίσου οξυμένα όσο και από την άλλη πλευρά της μεθορίου.

Λουξεμβούργο. Τα επίπεδα ανέβαιναν πλησιάζοντας το όριο των 50 mg/l.

Ιρλανδία. Ισχυρίστηκε ότι δεν υπήρχαν προβλήματα και ότι κατά συνέπεια δεν ήταν ανάγκη να ορίσει ευπρόσβλητες ζώνες και να θέσει σε εφαρμογή προγράμματα δράσης. Τούτο παρά το γεγονός ότι ο εισηγητής υποστήριξε ότι ορισμένοι ποταμοί είχαν συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων που υπερέβαιναν τα 40 mg/l.

δ) Καλά αποτελέσματα από δύσκολη αφετηρία (υψηλό επίπεδο νιτρορύπανσης)

Η **Δανία** αντιμετώπιζε μία από τις χειρότερες καταστάσεις νιτρορύπανσης στην Ευρώπη, δεδομένου ότι η συγκέντρωση νιτρικών ιόντων σε ολόκληρη σχεδόν τη χώρα υπερέβαινε τα 100 mg/l! Το 1987, πριν ακόμη ψηφιστεί η οδηγία, η Δανία είχε θέσει δεκαετή στόχο μείωσης των εισροών νιτρικών ιόντων στο μισό. Ωστόσο, έως το 1997 η επιτευχθείσα μείωση ήταν μόνο 14%. Τα πράγματα έφθασαν στο απροχώρητο το καλοκαίρι του 1997, όταν το Φιορντ Mariager στη βορειοανατολική Γιουτλάνδη κηρύχθηκε ολοκληρωτικώς βιολογικά νεκρό. Αφού απέρριψε την ιδέα επιβολής φόρου στα λιπάσματα, η κυβέρνηση ενέκρινε νέο πρόγραμμα προστασίας των υδάτων. Εφαρμόστηκαν μια σειρά μέτρα που περιλαμβάνουν την αύξηση της αναδάσωσης, την καλύτερη χρήση των ζωοτροφών, αυστηρούς κανονισμούς στη χρήση της κόπρου και απαλλοτρίωση ορισμένων γεωργικών εκτάσεων. Τα μέτρα αυτά είχαν σημαντικό αντίκτυπο στους αγρότες της Δανίας και τους έφεραν σε έντονα δυσμενή ανταγωνιστική θέση ως προς του γεωργούς άλλων χωρών όπου οι έλεγχοι είναι λιγότερο αυστηροί. Παρά τα νέα αυτά μέτρα, ο ευτροφισμός αναμένεται να παραμείνει πρόβλημα για κάποιο διάστημα.

ε) Άσχημα αποτελέσματα από δύσκολη αφετηρία (υψηλό επίπεδο νιτρορύπανσης)

Οι **Κάτω Χώρες** ξεκίνησαν από τη χειρότερη θέση σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεδομένου ότι το 60% της επιφάνειάς τους ήταν αφιερωμένο στην εντατική γεωργία και η μέση χρήση αζώτου στα λιβάδια να ερχόταν το 1993 σε 679 kg N ανά εκτάριο. Οι συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων σε ορισμένες περιοχές ήταν πενταπλάσιες από το όριο 50 mg/l της οδηγίας. Διαδοχικές κυβερνήσεις – ακόμη και κατά τη διάρκεια της ολλανδικής

Προεδρίας το 1991 – είχαν παραλείψει να αναλάβουν δράση αντίστοιχη με το μέγεθος του προβλήματος. Η έκθεση ανέφερε ότι το τελευταίο μέτρο για περιορισμό του αριθμού των χοίρων της χώρας κατά 20% επρόκειτο να λύσει εν μέρει μόνο το πρόβλημα.

στ) Πολύ άσχημα αποτελέσματα από δύσκολη αφετηρία (υψηλό επίπεδο νιτρορύπανσης)

Η κυβέρνηση του Βελγίου απέφυγε να αναγνωρίσει ότι το πρόβλημα στην περιοχή της Φλάνδρας ήταν εξίσου οξυμένο όσο και στις Κάτω Χώρες. Δεν είχε υποβληθεί πρόγραμμα δράσης και το Βέλγιο είχε παραλείψει να ορίσει ολόκληρη την ακτογραμμή του παρά το γεγονός ότι η σύμβαση OSPAR την είχε ανακηρύξει σε ευπρόσβλητη ζώνη.

ζ) Άσχημα αποτελέσματα από σχετικά εύκολη αφετηρία (χαμηλό επίπεδο νιτρορύπανσης)

Η Ιταλία, η Ισπανία και η Ελλάδα δεν είχαν κάνει τίποτα για εφαρμογή της Οδηγίας περί Νιτρορύπανσης. Εναντίον της Ιταλίας και της Ισπανίας εκκρεμούσαν υποθέσεις στο Δικαστήριο ενώ η Ελλάδα είχε ανεπαρκείς διαδικασίες παρακολούθησης παρά το γεγονός ότι είχε παραδεχθεί την ύπαρξη προβλημάτων ευτροφισμού σε ορισμένους κόλπους.

Η έκθεση McKenna ήταν ιδιαίτερα επικριτική εναντίον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία παρέλειψε κατά κύριο λόγο να κινήσει νομικές διαδικασίες ενώπιον του Δικαστηρίου των ΕΚ για μη εφαρμογή ή εσφαλμένη εφαρμογή της Οδηγίας. Την εποχή εκείνη (Ιούλιος 1998) η Επιτροπή είχε κινήσει διαδικασίες εναντίον μόνο τεσσάρων κρατών μελών (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα), ενώ δύο από τις υποθέσεις αυτές στη συνέχεια μπήκαν στο αρχείο (Πορτογαλία και Ελλάδα) επειδή τα εν λόγω κράτη μέλη έλαβαν τα απαραίτητα μέτρα.

Η σημερινή κατάσταση

Ο πίνακας που ακολουθεί (Διάγραμμα 1) δείχνει σε πιο βαθμό τα κράτη μέλη έχουν συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις τους (1/4/00)

Κράτος μέλος	A	B	DK	FIN	F	D	GR	IRL	I	L	NL	P	SP	S	UK
Παρακολούθηση υδάτων	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
Ορισμός ζωνών ευπρόσβλητωνf στα νιτρικά ιόντα	+●	+	+●	+●	+	+●	+	○	+	+●	+●	+	+	+	+
Κώδικες ορθής πρακτικής	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Προγράμματα δράσης	+	-	+	+	+	+	-	◆	-	+	+	+	-	+	+
Έκθεση	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

+ = Ναι¹

● = Ορισμός ολόκληρης της επικράτειας

Σκιασμένο Διαδικασία επί παραβάσει εν εξελίξει (Για νομικούς λόγους, ορισμένες διαδικασίες που βρίσκονται σε αρχικό στάδιο δεν είναι δυνατόν να αναφερθούν στον πίνακα)

- = Όχι

○ = Δεν έχουν ορισθεί ζώνες αλλά έχει ολοκληρωθεί το έργο του ορισμού

◆ = Δεν έχει εφαρμογή

¹ Α “+” Το σύμβολο “+” σημαίνει απλώς ότι η Επιτροπή έχει λάβει τα σχετικά έγγραφα, όχι κατ’ ανάγκην ότι

τα έχει εγκρίνει.

Το διάγραμμα 1 προέρχεται από πληροφορίες που έχουν ληφθεί από την Επιτροπή. Η κατάσταση αυτή όσον αφορά την επιβολή των κοινοτικών διατάξεων από την Επιτροπή έχει αλλάξει αισθητά κατά τα δύο χρόνια που μεσολάβησαν αφότου η Patricia McKenna συνέταξε την έκθεση της. Αυτή τη στιγμή (Σεπτέμβριος 2000) μόνο δύο χώρες (Δανία και Σουηδία) δεν αποτελούν αντικείμενο δικαστικών διαδικασιών.

Η Επιτροπή διαθέτει ένα κλιμακούμενο φάσμα αντιδράσεων στη μη συμμόρφωση: Προειδοποίηση, Αιτιολογημένη Γνώμη και κίνηση διαδικασίας στο Δικαστήριο των ΕΚ. Οι ενέργειες που έχουν αναληφθεί έχουν ως εξής:

Ηνωμένο Βασίλειο: 25 Ιανουαρίου 1999. Η Επιτροπή έκανε αίτηση να κινηθεί διαδικασία στο ΔΕΚ σε σχέση με το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είχε εφαρμόσει την Οδηγία μόνο στις πηγές πόσιμου ύδατος. Η Οδηγία πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα επιφανειακά ύδατα (ποταμούς, λίμνες και θαλάσσια ύδατα) και στα υπόγεια ύδατα (υδροφόροι ορίζοντες). Στη Βόρεια Ιρλανδία δεν είχαν καταρτισθεί προγράμματα δράσης για τρεις ευπρόσβλητες ζώνες. Στις 6 Απριλίου 2000 απεστάλη αιτιολογημένη γνώμη στο Ηνωμένο Βασίλειο για την μη κατάρτιση προγραμμάτων δράσης, την μη ολοκλήρωση του καθορισμού των ευπρόσβλητων ζωνών, καθώς και για το γεγονός ότι εξακολουθούσε να λαμβάνει υπόψη μόνο τα σημεία πρόσληψης πόσιμου ύδατος. Στις 20 Απριλίου 2000 υπεβλήθη μία ακόμη αιτιολογημένη γνώμη για τον μη ορισμό της κλεισιάδας του ποταμού Ythan στη Σκωτία.

Κάτω Χώρες: 1η Μαρτίου 2000: Η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών θα προσαχθεί ενώπιον του ΔΕΚ για τη μη διόρθωση αδυναμιών που περιείχε το πρόγραμμα δράσης της του 1997, το οποίο είχε εγκριθεί δύο χρόνια μετά την εκπονή της προθεσμίας που ορίζεται στην Οδηγία. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο έμμεσος έλεγχος των ποσοτήτων κόπρου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν δεν είναι αποτελεσματικός στην πρόληψη της νιτρορύπανσης των υπογείων υδάτων, και ότι τα πρόστιμα που επιβάλλονται για την πρόληψη της κατάχρησης κόπρου δεν λειτουργούν αποτρεπτικά. Επιπλέον, δεν έχει τεθεί σαφές όριο για τα χημικά λιπάσματα σε κάθε τύπο καλλιέργειας και δεν υπάρχουν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της χρήσης λιπασμάτων σε εδάφη μεγάλης κλίσης, όπου τα λιπάσματα είναι πιθανό να εκχυθούν σε γειτονικά ρεύματα ύδατος. Σε συνέχεια της αιτιολογημένης γνώμης του Αυγούστου 1999, οι ολλανδικές αρχές πρότειναν προσαρμογή της πολιτικής και της νομοθεσίας αλλά τα βασικά προβλήματα που εντοπίστηκαν εξακολουθούν να μην έχουν λυθεί. Επίσης, τον Ιανουάριο του 1998 απεστάλη μια άλλη αιτιολογημένη γνώμη για την μη κατάρτιση των προγραμμάτων δράσης.

Λουξεμβούργο: 20 Απριλίου 2000: Η Επιτροπή έκανε αίτηση στο ΔΕΚ λόγω της καταγελλόμενης παράλειψης της χώρας να συμμορφωθεί με την Οδηγία όσον αφορά το πρόβλημα των προγραμμάτων δράσης και την παρακολούθησή της. Συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη διαβιβάστηκε από την Επιτροπή στο Λουξεμβούργο τον Ιούλιο του 1998 (ο κώδικας πρακτικής δεν αντιμετωπίζει τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης, τα προγράμματα δράσης έχουν αδυναμίες, όπως και ο χαρακτήρας της παρακολούθησης).

Φινλανδία: 20 Απριλίου 2000: Η Φινλανδία έχει αποφασίσει να εφαρμόσει την Οδηγία Νιτρορύπανσης σε ολόκληρη την επικράτειά της. Η Επιτροπή επέσυρε την προσοχή (πρώτη προειδοποιητική επιστολή) σε αδυναμίες της φινλανδικής νομοθεσίας που χρησιμοποιείται για την επιβολή των απαιτήσεων της Οδηγίας. Επίσης, επέκρινε το περιεχόμενο των προγραμμάτων δράσης (διευκρίνιση της ελάχιστης χωρητικότητας των δοχείων αποθήκευσης

κόπρου, απαγόρευση της φθινοπωρινής διασποράς κόπρου και περιορισμοί στη διασπορά στα εδάφη κατά την εποχή της ανάπτυξης). Αιτιολογημένη γνώμη απεστάλη τον Απρίλιο του 1998 για την εκπόνηση όλων των προγραμμάτων δράσης, την παράλειψη προσδιορισμού των ρυπασμένων υδάτων και τον μη ορισμό ευπρόσβλητων ζωνών. Η Επιτροπή είχε ήδη επισύρει την προσοχή στην παράλειψη αυτή τον Οκτώβριο του 1997.

Στην τελευταία της κίνηση (7 Σεπτεμβρίου 2000) η Επιτροπή απέστειλε δεύτερη προειδοποιητική επιστολή (Αιτιολογημένη Γνώμη) στο ίδιο πνεύμα.

Πορτογαλία: Μια πρώτη προειδοποιητική επιστολή απεστάλη στην Πορτογαλία από την Επιτροπή δεδομένου ότι τα προγράμματα δράσης δεν ικανοποιούν τις απαιτήσεις περιεχομένου. Ακολούθησε αίτηση προς το ΔΕΚ τον Ιούλιο του 1999 για τους ίδιους λόγους. Αιτιολογημένη γνώμη διαβιβάστηκε τον Οκτώβριο του 1998 για τον μη καθορισμό θαλάσσιων περιοχών ως ευπρόσβλητων ζωνών, την μη ένταξη των κωδίκων ορθής γεωργικής πρακτικής στα προγράμματα δράσης και για αδυναμία στο σύστημα παρακολούθησης. Αιτιολογημένη γνώμη διαβιβάστηκε επίσης στην Πορτογαλία τον Απρίλιο του 1998 για την μη εκπόνηση των απαραίτητων προγραμμάτων δράσης για τα ρυπασμένα ύδατα. Η Επιτροπή είχε ήδη επισύρει την προσοχή στην παράλειψη αυτή τον Οκτώβριο του 1997.

Ελλάδα: 13 Ιανουαρίου 2000. Η Επιτροπή έκανε αίτηση στο ΔΕΚ εναντίον της Ελλάδας για τη μη υιοθέτηση κωδίκων ορθής γεωργικής πρακτικής και την μη εκπόνηση των προγραμμάτων δράσης που απαιτούνται από την Οδηγία. Τούτο, παρά την ύπαρξη βελτιώσεων όπως ο καθορισμός τεσσάρων ευπρόσβλητων ζωνών τον Αύγουστο του 1999. Επίσης, τα προγράμματα παρακολούθησης για τα γλυκά ύδατα εθεωρούντο ανεπαρκή.

Αυστρία: Συμπληρωματική Αιτιολογημένη Γνώμη διαβιβάστηκε στην Αυστρία από την Επιτροπή στις 13 Ιανουαρίου 2000. Αιτιολογία ήταν ότι η νομοθεσία που αποτελεί τη βάση της εφαρμογής της Οδηγίας εθεωρείτο "μάλλον ασαφής" αν και η Επιτροπή δεχόταν ότι η έγκριση των προγραμμάτων δράσης ήταν ικανοποιητική.

Γαλλία: Η Επιτροπή έκανε αίτηση το ΔΕΚ στις 29 Οκτωβρίου 2000 για τον μη εντοπισμό υδάτων που παρουσιάζουν ευτροφισμό, ρύπανση ή απειλούνται, την μη συνεκτίμηση των υδάτων με σημαντική γεωργική εισροή, τις ελλειπείς πληροφορίες όσον αφορά ορισμένες περιοχές και τη μη ολοκλήρωση της αξιολόγησης για τα υπερπόντια διαμερίσματα. Αιτιολογημένη γνώμη είχε ήδη διαβιβασθεί 15 μήνες ενωρίτερα για τους ίδιους λόγους αλλά οι απαντήσεις δεν ήταν επαρκείς. Αιτιολογημένη γνώμη είχε επίσης αποσταλεί τον Απρίλιο του 1998 για τη μη εκπόνηση προγραμμάτων δράσης.

Βέλγιο: Το Βέλγιο είχε ήδη λάβει αιτιολογημένη γνώμη τον Ιούλιο του 1998 για ελλιπή προγράμματα δράσης στις Βρυξέλλες και στη Βαλλονία, ανεπαρκή συστήματα παρακολούθησης και μη ικανοποιητική πρώτη έκθεση εφαρμογής. Το Βέλγιο έχει πλέον παραπεμφθεί στο ΔΕΚ. Η Επιτροπή επέσυρε την προσοχή στον ελλιπή προσδιορισμό ευπρόσβλητων ζωνών ήδη από τον Οκτώβριο του 1997.

Γερμανία Αίτηση πραγματοποιήθηκε στο ΔΕΚ εναντίον της Γερμανίας τον Ιούλιο του 1999 για την ανεπάρκεια των κανονισμών σχετικά με την μέγιστη χωρητικότητα αποθήκευσης των διατάξεων αποθήκευσης υδαρούς κόπρου, και τον εσφαλμένο υπολογισμό των συντελεστών χρησιμοποίησης λιπασμάτων. Αιτιολογημένη γνώμη είχε ήδη διαβιβασθεί τον Ιούλιο του 1998. Η Επιτροπή επιβεβαίωσε τον Οκτώβριο του 1997 ότι η Γερμανία ήταν ένα από τα λίγα κράτη μέλη που είχαν ολοκληρώσει εντελώς τα προγράμματα δράσης.

Ιρλανδία Η Επιτροπή έχει διαβιβάσει Αιτιολογημένη Γνώμη στην Ιρλανδία για την παντελή παράλειψη της να ορίσει Ευπρόσβλητες Ζώνες και για την εσφαλμένη παρακολούθηση των υδάτων της. Ύστερα από ανάλυση των υδάτων της χώρας το 1992, το Υπουργείο Περιβάλλοντος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ορισμένοι ποταμοί είχαν συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων της τάξεως των 40 mg/l, δηλαδή κάτω από το όριο των 50, και κατά συνέπεια δεν ήταν αναγκαίο να καθορισθούν ευπρόσβλητες ζώνες αν και θα υπήρχε συνεχής παρακολούθηση των υδάτων με επίπεδα άνω των 40Mg/l. Προβλήματα ευτροφισμού διαπιστώθηκαν σε ορισμένες λίμνες της Ιρλανδίας αλλά θεωρήθηκε ότι οφείλονται σε φωσφορικά ιόντα και όχι σε νιτρικά. Η Επιτροπή έχει την άποψη ότι λόγω των σχετικά υψηλών επιπέδων σε ορισμένα υπόγεια ύδατα και των προβλημάτων ευτροφισμού που αντιμετωπίζει, η Ιρλανδία θα έπρεπε να είχε ορίσει κάποιες ευπρόσβλητες ζώνες. Τον Ιούλιο του 2000, απαντώντας σε πιέσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ιρλανδικό Υπουργείο Περιβάλλοντος ανακοίνωσε τον ορισμό ορισμένων ευπρόσβλητων ζωνών. Επίσης, εγκαινίασε έναν εθελοντικό εθνικό κώδικα πρακτικής για τους αγρότες με στόχο την πρόληψη της νιτρορύπανσης στις ευπρόσβλητες ζώνες, ο οποίος πρόκειται τελικά να καταστεί υποχρεωτικός και να επεκταθεί και στον περιορισμό του φωσφόρου. Η Επιτροπή διαβίβασε αιτιολογημένη γνώμη τον Ιούλιο του 1999. Η ιρλανδική κυβέρνηση αντέδρασε σε αυτό ανακοινώνοντας την πρόθεσή της να ενισχύσει την ιρλανδική νομοθεσία.

Ιταλία: Διαδικασία κινήθηκε στο ΔΕΚ εναντίον της Ιταλίας τον Οκτώβριο του 1998 για την μη εκπόνηση προγραμμάτων δράσης, ανεπάρκεια στην παρακολούθηση των υδάτων και την μη υποβολή στην Επιτροπή επαρκούς έκθεσης εφαρμογής. Αιτιολογημένη γνώμη είχε αποσταλεί τον Ιανουάριο του ίδιου έτους αλλά δεν είχε οδηγήσει σε επανορθωτικά μέτρα. Μια προηγούμενη περίπτωση σχετικά με την έλλειψη εκτελεστικής νομοθεσίας και τον μη ορισμό ευπρόσβλητων ζωνών βρισκόταν ήδη ενώπιον του Δικαστηρίου.

Ισπανία: Έγινε αίτηση στο ΔΕΚ τον Απρίλιο του 1998 για την μη κατάρτιση προγραμμάτων δράσης και την μη υποβολή έκθεσης υλοποίησης. Οι αδυναμίες αυτές είχαν τεθεί υπόψη της ισπανικής κυβέρνησης από τον Ιούνιο του 1997.

Υπήρξαν επίσης πάρα πολλές διαδικασίες παραβίασης των συναφών οδηγιών περί υδάτων εναντίον εννέα κρατών μελών.

Οδηγία περί νιτρορύπανσης
Φάση της πλέον πρόσφατης διαδικασίας

Αυστρία	Αιτιολογημένη Γνώμη
Βέλγιο	ΔΕΚ
Δανία	Καμία ενέργεια
Φινλανδία	Αιτιολογημένη γνώμη
Γαλλία	ΔΕΚ
Γερμανία	ΔΕΚ
Ελλάδα	ΔΕΚ
Ιρλανδία	Αιτιολογημένη Γνώμη
Ιταλία	ΔΕΚ
Λουξεμβούργο	ΔΕΚ
Κάτω Χώρες	ΔΕΚ

Πορτογαλία	Επίσημη προειδοποίηση
Ισπανία	ΔΕΚ
Σουηδία	Καμιά ενέργεια
Ηνωμένο Βασίλειο	ΔΕΚ

Αυτή τη στιγμή η περίοδος αναμονής για να επιληφθεί το ΔΕΚ σε μια υπόθεση είναι γύρω στα δύο χρόνια και μέχρι στιγμής μόνο υποθέσεις της Ισπανίας έχουν εκδικασθεί στο Δικαστήριο. Όταν το Δικαστήριο καταδικάζει ένα κράτος μέλος δεύτερη φορά για μη εφαρμογή μιας κοινοτικής νομοθετικής διάταξης, έχει την εξουσία να επιβάλει πρόστιμα. Στην περίπτωση της Ισπανίας ωστόσο, η δεύτερη απόφαση αναφέρεται σε διαφορετική απαίτηση της οδηγίας, κάτι το οποίο σημαίνει ότι η χώρα εξακολουθεί να βρίσκεται στην "πρώτη ευκαιρία" της. Άλλες αποφάσεις αναμένεται να εκδοθούν πριν από το τέλος του έτους.

Γιατί τα κράτη μέλη παρέλειψαν να εφαρμόσουν την Οδηγία;

Το αβυσσαλέο αυτό ιστορικό της εφαρμογής προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, αλλά λαμβάνοντας υπόψη ότι τα κράτη μέλη προσυπέγραψαν εθελοντικά την Οδηγία. Πολλοί μπορεί να είναι οι λόγοι για την εν λόγω αδράνεια.

1) Το φαινόμενο του "Υπερ-δεξαμενοπλοίου".

Από έρευνες που ξεκίνησαν στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα στο πειραματικό αγρόκτημα Rothamstead στην Αγγλία προέκυψε ότι εκεί που το έδαφος αφέθηκε ακαλλιέργητο, χρειάστηκαν σαράντα χρόνια προκειμένου το ποσό των νιτρικών ιόντων που εκπλύνονταν να μειωθεί στο μισό του αρχικού του επιπέδου των 45 kg/ha. Ακόμη και μετά 100 χρόνια εξακολουθούσαν να υπάρχουν νιτρικά ιόντα. Τούτο οφείλεται στις μεγάλες ποσότητες οργανικής ύλης, ιδιαίτερα σε εδάφη που χρησιμοποιούνται από μακρού ως βοσκότοποι, που περιέχουν άζωτο σε οργανικές ενώσεις το οποίο αποδεσμεύεται αργά από τη μικροβιακή δράση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το πρόγραμμα "προκαταρκτικής άροσης" ("ploughing out") που εφαρμόστηκε κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο εξακολουθεί να έχει σημαντική επίπτωση στα επίπεδα νιτρικών ιόντων.

Τούτο σημαίνει ότι τα μέτρα εφαρμογής τα οποία ενδέχεται να αποδειχθούν αντιδημοφιλή στους αγρότες, θα χρειάζονταν σε ορισμένες περιπτώσεις πολλά χρόνια προκειμένου να έχουν αισθητό αποτέλεσμα. Τούτο θα μπορούσε να παρομοιασθεί με το να προσπαθεί κανείς να αλλάξει την πορεία ενός δεξαμενόπλοιου. Οι κυβερνήσεις δύσκολα εκτιμούν την ιδέα να εφαρμόσουν σήμερα αντιδημοφιλή μέτρα προκειμένου να επιτύχουν ένα απροσδιόριστο όφελος σε 10 ή 20 χρόνια.

2) Επιπτώσεις στην υγεία

Αν και η Οδηγία αυτή αφορά το περιβάλλον και δεν συνδέεται συγκεκριμένα με την υγεία, την εποχή της αρχικής σύνταξης της Οδηγίας περί νιτρορύπανσης διατυπώνονταν πολλές υποθέσεις για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην υγεία του ανθρώπου η υψηλή συγκέντρωση νιτρικών ιόντων στο πόσιμο νερό. Μέσα στο σώμα, τα νιτρικά ιόντα ανάγονται ταχέως σε νιτρώδη. Βασική επίπτωση των νιτρωδών ιόντων είναι η οξειδωση της αιμοσφαιρίνης του αίματος σε μεθαιμοσφαιρίνη, η οποία δεν είναι σε θέση να μεταφέρει οξυγόνο στους ιστούς. Τούτο εκδηλώνεται, ιδίως σε βρέφη ηλικίας έως 6 μηνών, ως το φαινόμενο που ονομάζεται μεθαιμοσφαιριναιμία ή σύνδρομο κυάνωσης των βρεφών.

Ωστόσο, πρόκειται για σχετικά σπάνιο σύμπτωμα, το οποίο συχνά συνδέεται με νερά από μικρά πηγάδια και μπορεί να αντιμετωπισθεί με τη χρήση εμφιαλωμένου ύδατος. Το άλλο πρόβλημα που προκαλούσε ανησυχία ήταν η ενδεχόμενη σχέση μεταξύ νιτρωδών ιόντων στο διαιτολόγιο και καρκίνου του στομάχου. Σήμερα, ύστερα από δέκα χρόνια, προκύπτει από τα σχετικά στοιχεία ότι δεν υπάρχει τέτοια σχέση. Παρά την αύξηση του επιπέδου των νιτρωδών ιόντων ο καρκίνος του στομάχου βρίσκεται σε μείωση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η συχνότητα της νόσου είναι υψηλότερη στο δυτικό τμήμα της χώρας, όπου τα επίπεδα νιτρικών ιόντων είναι χαμηλότερα. Ορισμένες τροφές έχουν υψηλή περιεκτικότητα σε νιτρικά ιόντα, ιδίως τα πράσινα λαχανικά και φυσικά οι επιστήμονες συμφωνούν ότι οι τροφές αυτές είναι ευεργετικές. Υπήρξαν επίσης ορισμένες εργασίες που δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό *New Scientist* (5/2/00) οι οποίες ισχυρίζονται ότι αποδεικνύουν ότι η ύπαρξη νιτρικών ιόντων στο διαιτολόγιο βοηθά την καταπολέμηση ορισμένων τύπων λοιμώξεων του στομάχου.

Δεδομένου ότι οι ανησυχίες για την υγεία έχουν αποδειχθεί κατά κύριο λόγο αβάσιμες, οι προβολές των μέσων ενημέρωσης δεν εστιάζονται στο ζήτημα αυτό. Είναι επομένως ίσως κατανοητό το γεγονός ότι οι πολιτικοί άνδρες σε ολόκληρη την Ευρώπη έχουν διοχετεύσει τους διαθέσιμους πόρους σε άλλους τομείς.

Η σχέση κόστους-οφέλους της καταπολέμησης της νιτρορύπανσης δεν είναι τόσο ευνοϊκή όσο, για παράδειγμα, σε σχέση με την αντικατάσταση των μολύβδινων αγωγών ύδατος, η οποία προσφέρει άμεση επίλυση σε ένα απολύτως επαρκές πρόβλημα υγείας.

3) Τα κράτη μέλη ενδέχεται να μην είχαν πλήρως διερευνήσει τις επιπτώσεις της οδηγίας πριν την υπογραφή

Το πλήρες κόστος της εφαρμογής ενδέχεται να αποτέλεσε οδυνηρή έκπληξη για τα κράτη μέλη. Εναλλακτικά, ίσως είχαν επίγνωση των οικονομικών συνεπειών αλλά δεν είχαν διατυπώσει επιφυλάξεις από φόβο μην κατηγορηθούν ως "εχθρικά προς το περιβάλλον".

4) Ορισμένα κράτη μέλη ίσως να μην είχαν πρόθεση να εφαρμόσουν την οδηγία από την αρχή

Συμπληρώθηκε σχεδόν δεκαετία πριν φθάσει στο Δικαστήριο οποιαδήποτε υπόθεση και μέχρι στιγμής κανένα κράτος μέλος δεν έχει τιμωρηθεί με πρόστιμο. Εάν τα κράτη μέλη όντως ενέργησαν με αυτόν τον κυνισμό, τούτο θέτει σε αμφισβήτηση ολόκληρη την προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και τη δέσμευση των κρατών μελών στο περιβαλλοντικό κεκτημένο.

5) Πιέσεις από την αγροτική κοινότητα

Οι αγρότες έχουν καλά οργανωμένα συνδικάτα και σε ορισμένα κράτη μέλη αντιπροσωπεύουν σημαντική μερίδα του εκλογικού σώματος.

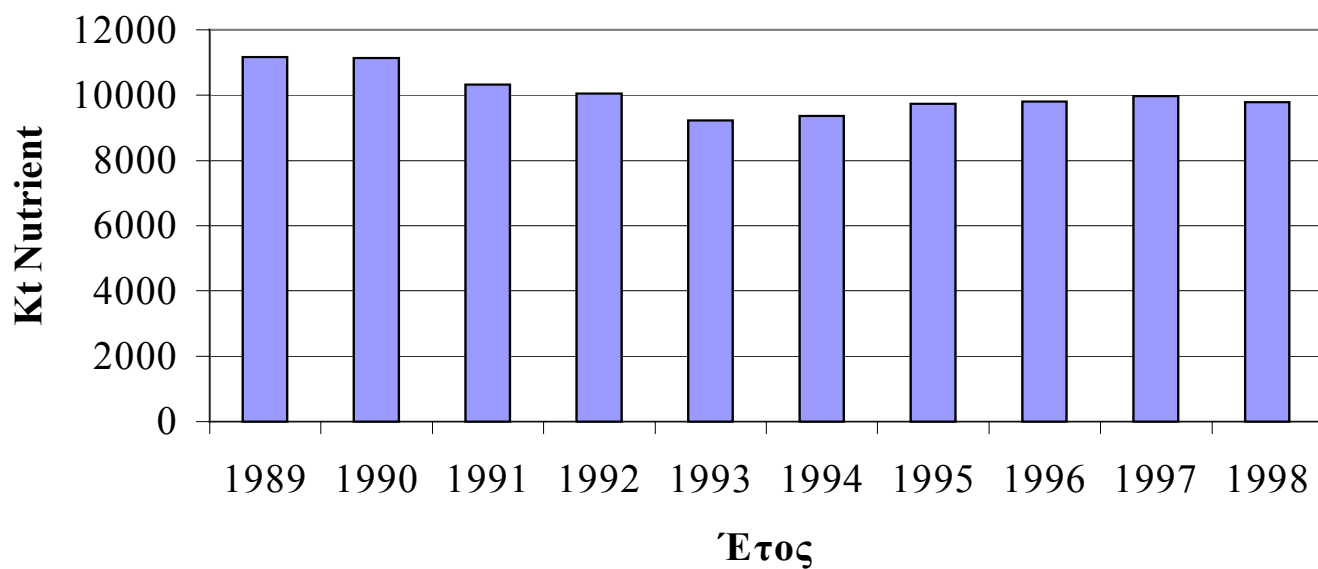
6) Ο περίπλοκος χαρακτήρας του προβλήματος

Υπάρχουν δύο βασικές πηγές γεωργικής νιτρορύπανσης. Τα ανόργανα τεχνητά λιπάσματα και τα απόβλητα κόπρου ή η υδαρής κόπρος από την εντατική ζωική παραγωγή.

Τα λιπάσματα σε σάκους θεωρητικά θα αποτελούσαν προφανή στόχο για περικοπές με βάση ποσοτώσεις ή για επιβολή φόρου στα λιπάσματα. Ωστόσο, για να έχει οποιαδήποτε επίπτωση στην κατανάλωση, ο φόρος αυτός θα έπρεπε να επιβληθεί σε ύψος περίπου 200% και ακόμη και τότε οι επιπτώσεις θα ήταν μικρές λαμβάνοντας υπόψη την ανταπόκριση των καλλιεργειών στα λιπάσματα. Εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως όταν υπάρχουν αργιλώδη εδάφη με βαθιές σχισμές ή εδάφη με μεγάλη κλίση ή παγωμένα εδάφη (τα οποία καλύπτονται στους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής) η έκπλυση κατά την περίοδο της ανάπτυξης δεν είναι υπερβολική. Έκπλυση είναι πιθανότερο να συμβεί το φθινόπωρο και το χειμώνα αφού έχει γίνει ο θερισμός. Τούτο εξαρτάται από την καλλιέργεια. Για παράδειγμα, μια καλλιέργεια σίτου αφήνει μόνο το 25% του χρησιμοποιούμενου λιπάσματος ως κατάλοιπο, ενώ τα λαχανικά, η ελαιοκράμβη και τα ζαχαρότευτλα αφήνουν αντιστοίχως ποσοστό 35%, 60% και 65%. Επίσης, εξαρτάται από την επόμενη καλλιέργεια, η οποία εάν σπαρεί κατά το χειμώνα θα αφαιρέσει ένα μεγάλο ποσοστό του καταλοίπου. Η χρήση άχυρου μπορεί να περιορίσει την επίπτωση αυτή δεδομένου ότι τα νιτρικά ιόντα του εδάφους καταναλίσκονται από βακτήρια καθώς αυτά διασπούν το άχυρο το οποίο έχει υψηλή περιεκτικότητα σε άνθρακα. Ένα από τα χειρότερα σενάρια είναι όταν τα εδάφη τεθούν σε αγρανάπαυση κατά την επόμενη περίοδο και η γλωρή κάλυψη είναι ανεπαρκής. Η πτώση της χρήσης λιπασμάτων περίπου κατά 10% την προηγούμενη δεκαετία (διάγραμμα 2) οφείλεται περισσότερο στη θέσπιση της αγρανάπαυσης παρά σε οποιαδήποτε ενέργεια έχει ληφθεί σε σχέση με την παρούσα οδηγία. Η φύτευση βιομηχανικής ελαιοκράμβης σε εδάφη αγρανάπαυσης έχει αυξήσει τη χρήση των νιτρικών ιόντων, κάτι το οποίο θα παρουσιαζόταν επίσης ύστερα από ένα μεγάλο πρόγραμμα παραγωγής βιοκαυσίμου.

Ο βασικός παράγοντας που επηρεάζει το πρόβλημα των νιτρικών ιόντων είναι τα ζωικά απόβλητα τα οποία παράγονται σε μονάδες εντατικής εκτροφής καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Οι περιορισμοί στη διασπορά κόπρου και οι εγκαταστάσεις χειμερινής αποθήκευσης αποτελούν ζωικά στοιχεία των προγραμμάτων δράσης. Ωστόσο, το κεφαλαιώδες πρόβλημα είναι ότι οι μονάδες αυτές συνήθως είναι συγκεντρωμένες σε συγκεκριμένες περιοχές και συχνά δεν έχουν επαρκή εδάφη για τη διασπορά των αποβλήτων.

Η τάση της κατανάλωσης αζωτούχων λιπασμάτων στη Δυτική Ευρώπη

Το διάγραμμα 2 προέρχεται από: EFMA (Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Παραγωγών Λιπασμάτων)
10η επέτειος 1998, σελ. 29, διάγραμμα: χρήση λιπασμάτων στη γεωργία

Πορίσματα της Αντιπροσωπείας του ΕΚ από την επίσκεψή της στην Ολλανδία

Στις 12 Οκτωβρίου 2000 μικρή αντιπροσωπεία μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συμπεριλαμβανομένου του συντάκτη της ανά χείρας αναφοράς, επισκέφθηκε αγροτική πειραματική εκμετάλλευση στο Cranendonck στην Ολλανδία. Εκεί ενημερώθηκαν από εκπροσώπους του Υπουργείου Γεωργίας, ομάδες γεωργών και περιβαλλοντικές ΜΚΟ. Μετά τη συνάντηση αυτή η αντιπροσωπεία είχε την ευκαιρία να δει τις εγκαταστάσεις στο αγρόκτημα και μερικά από τα εν εξελίξει πειραματικά έργα.

Στο παρελθόν οι προσπάθειες για την εξέταση του προβλήματος της νιτρορύπανσης στην Ολλανδία παρεμποδίστηκαν από πολιτικά και νομικά προβλήματα. Οι απόπειρες για μείωση του αριθμού των χοίρων στην χώρα κατά 25% εγκαταλείφθηκαν λόγω επιτυχούς προσφυγής στη δικαιοσύνη. Η απόφαση του δικαστηρίου κατέληξε μέχρι σήμερα σε μείωση κατά 10% αλλά οι οργανώσεις αγροτών άσκησαν έφεση σε ανώτερο δικαστήριο. Άλλα μέτρα όπως το σκόρπισμα κοπριάς που εφαρμόστηκαν στη δεκαετία του 80, δηλαδή πολύ πριν τεθεί σε ισχύ η οδηγία για τη νιτρορύπανση, δεν απέδωσαν όσο αναμενόταν.

Τον Σεπτέμβριο του 1999 η κυβέρνηση αποτόλμησε μια νέα ολοκληρωμένη προσέγγιση για το πρόβλημα της νιτρορύπανσης. Η προσέγγιση αυτή είχε ως άξονα το πρόγραμμα MINAS (λογιστικό σύστημα για τα ανόργανα άλατα). Το σύστημα MINAS χρησιμοποιεί περίπλοκη λογιστική τεχνική η οποία υπολογίζει ποσοτικά όλες τις εισροές και εκροές νιτρικών και φωσφορικών αλάτων στην αγροτική εκμετάλλευση και η οποία καθιστά δυνατόν τον υπολογισμό του επιπέδου απώλειας νιτρικών και φωσφορικών αλάτων. Οι απώλειες που υπερβαίνουν τα συμφωνηθέντα όρια φορολογούνται σε απαγορευτικό επίπεδο. Ο αγρότης οφείλει είτε να μειώσει τα αποθέματά του, είτε να τροποποιήσει τις αγροτικές πρακτικές του, είτε να εξαλείψει την κοπριά από την εκμετάλλευσή του. Η τελευταία επιλογή μπορεί να υλοποιηθεί είτε μέσω σύμβασης με άλλον αγρότη είτε με βιομηχανική επεξεργασία της κοπριάς είτε με εξαγωγή των αποβλήτων. Η κυβέρνηση της Ολλανδίας προτίθεται να υποβάλει αίτηση στην Επιτροπή για παρέκκλιση για 250 kg N/ha στα βοσκοτόπια. Πρόκειται για παρέκκλιση από τον κανόνα των 170 kg N/ha που ισχύει για τις ευαίσθητες ζώνες.

Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι οι αγρότες δήλωσαν ότι υποστηρίζουν γενικώς το σύστημα MINAS. Είναι επίσης ενθαρρυντικό το γεγονός ότι μόνον φέτος 3 500 αγρότες υπέγραψαν την εξαγορά ως εταίροι του συστήματος της ολλανδικής κυβέρνησης. Η κυβέρνηση καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για να εκπαιδεύσει και να ενημερώσει τους αγρότες σχετικά με το νέο σύστημα και οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις επίδειξης αναλαμβάνουν να παίζουν σημαντικό ρόλο. Η έρευνα όσον αφορά καλύτερες γεωργικές τεχνικές ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Για παράδειγμα, διερευνήθηκαν οι επιπτώσεις του περιορισμού του χρόνου που πέρασαν οι αγελάδες στα βοσκοτόπια κατά το τελευταίο καλοκαίρι και φθινόπωρο με σκοπό να περιορισθεί η απόθεση περιττωμάτων και ούρων την εποχή του έτους κατά την οποία είναι πιθανόν να γίνουν εκπλύσεις.

Οι ομάδες για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως ίσως αναμενόταν, δήλωσαν ότι τα μέτρα είναι πενιχρά και ότι έχει χαθεί πολύ χρόνος αλλά κατέληξαν με την αισιόδοξη δήλωση ότι επιτέλους το τρένο ξεκίνησε. Ελπίζουμε τώρα ότι το τρένο δεν θα εκτροχιασθεί και ότι θα καλύψει τον χαμένο χρόνο. Η έρευνα δείχνει ότι οι επιπτώσεις της αλλαγής της πολιτικής για

τα νιτρικά άλατα οδηγούν σε βελτίωση της ποιότητας των υδάτων στα ανώτερα στρώματα των υπογείων υδάτων μέσα σε ένα ή δύο χρόνια.

Η Ολλανδία επιτέλους αντιμετώπισε το τεράστιο πρόβλημα νιτρορύπανσης. Η προσέγγισή της βασίζεται στην επιστήμη και στηρίζεται σε εκτεταμένη έρευνα. Απομένει πάντως να δούμε εάν η ριζική νέα προσέγγιση θα είναι αρκετή για να επιβραδύνει ή ακόμη και να σταματήσει τη μεγάλη παραγωγή νιτρικών αλάτων της Ολλανδίας.

4 Δεκεμβρίου 2000

ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

για την Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών

σχετικά με τη μεταφορά της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ για τα νιτρικά άλατα
(2000/2110(INI))

Συντάκτης γνωμοδότησης: Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 10 Οκτωβρίου 2000 η Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου όρισε συντάκτη γνωμοδότησης τον Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf.

Η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης κατά τις συνεδριάσεις της στις 23 Νοεμβρίου 2000 και 4 Δεκεμβρίου 2000.

Κατά την τελευταία από τις συνεδριάσεις αυτές, η επιτροπή ενέκρινε τα συμπεράσματα ομόφωνα.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf, πρόεδρος και συντάκτης γνωμοδότησης· Joseph Daul και Vincenzo Lavarra, αντιπρόεδροι· Gordon J. Adam, Danielle Auroi, Niels Busk, António Campos, Arlindo Cunha, Michel J.M. Dary, Christel Fiebigger, Francesco Fiori, Carmen Fraga Estévez (αναπλ. Michl Ebner), Georges Garot, María Izquierdo Rojo, Elisabeth Jeggle, Salvador Jové Peres, Hedwig Keppelhoff-Wiechert, Heinz Kindermann, Δημήτριος Κουλουριάνος, Astrid Lulling (αναπλ. Agnes Schierhuber), Albert Jan Maat, Xaver Mayer, Manuel Medina Ortega (αναπλ. María Rodríguez Ramos σύμφωνα με το άρθρο 153, παράγραφος 2 του Κανονισμού), Neil Parish, Mikko Pesälä, Isidoro Sánchez García (αναπλ. Giovanni Procacci), Dominique F.C. Souchet, Struan Stevenson και Robert William Sturdy.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου κλήθηκε να γνωμοδοτήσει σχετικά με έκθεση πρωτοβουλίας της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών.

Ο εισηγητής της έκθεσης πρωτοβουλίας, κ. Goodwill, τεκμηριώνει εκτενώς τις συστάσεις του. Ο συντάκτης της γνωμοδότησης θα περιοριστεί, συνεπώς, στο να εξηγήσει τις ειδικές πτυχές που άπτονται προβλημάτων του γεωργικού τομέα, προτείνοντας σε ορισμένα σημεία διορθώσεις στα συμπεράσματα της έκθεσης πρωτοβουλίας.

Η Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου υπέβαλε για τελευταία φορά το 1998 γνωμοδότηση σχετικά με τη μεταφορά της οδηγίας περί νιτρικών αλάτων. (Συντάκτης της γνωμοδότησης ήταν ο κ. Provan, και εισηγήτρια επί της ουσίας η κ. McKenna (A4-284/98, εγκρίθηκε στις 20.10.98).

Η επιτροπή παραπέμπει στα τότε συμπεράσματά της, τα οποία και υπογραμμίζει, όπου απαιτείται, και πάλι στα συμπεράσματα της παρούσας γνωμοδότησής της.

Από τον καιρό που η Επιτροπή εξέδωσε την τελευταία της ανακοίνωση, έχει σημειωθεί, ευτυχώς, περαιτέρω πρόοδος στη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Ενώ το 1997 δεν είχαν ακόμη μεταφέρει την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο πέντε κράτη μέλη, σήμερα, εννέα χρόνια μετά την έγκρισή της, έχει μεταφερθεί σε εθνικό δίκαιο σε όλα τα κράτη μέλη. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί, ότι η οδηγία περί νιτρικών αλάτων καθώς και ορισμένες διατάξεις για την ασφάλεια των τροφίμων μετά την κρίση της ΣΕΒ συγκαταλέγονται στα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα ελλιπούς και καθυστερημένης μεταφοράς της κοινοτικής νομοθεσίας στα εθνικά δίκαια. Ο συντάκτης της γνωμοδότησης είναι πεπεισμένος ότι τούτο δεν οφείλεται μόνο στον πολύπλοκο χαρακτήρα του θέματος (προσδιορισμός των ευαίσθητων τομέων και καθορισμός της «ορθής πρακτικής») και τη μαζική αντίδραση των ομάδων συμφερόντων, αλλά αποτελεί επίσης έκφραση ελλιπούς νομικής συνείδησης των κρατών μελών σε ό,τι αφορά το κοινοτικό νομοθετικό έργο. Ο αριθμός των διαδικασιών επί παραβάσει που χρειάστηκε να κινηθούν (36 από το 1994) μιλάει από μόνος του. Συνεπώς, ο συντάκτης της γνωμοδότησης ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει μέτρα -ιδιαίτερα στους τομείς του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών- που να εγγυώνται τη συνεπή εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας από τα κράτη μέλη και να συμβάλλουν στην επιτάχυνση της διαδικασίας επί παραβάσει. Χρειάζεται, επίσης, και υπό το πρίσμα της αρχής της υπαιτιότητας, η τήρηση των διατάξεων της οδηγίας περί νιτρικών αλάτων να καταστεί προϋπόθεση για τη χορήγηση ενισχύσεων στο πλαίσιο της ΚΓΠ.

Η μείωση της έκπλυσης θρεπτικών ουσιών από γεωργικές εκτάσεις και η συνακόλουθη μείωση και πρόληψη του ευτροφισμού των υδάτων διασφαλίζεται μόνο με την αποδοχή των διατάξεων από τους ενδιαφερομένους. Συνεπώς, απαιτείται μελέτη και αξιολόγηση και των μη γεωργικών πηγών θρεπτικών ουσιών (αστικά λύματα, μεταφορές, ...), προκειμένου οι γεωργοί να μην αισθάνονται ότι είναι οι μόνοι υπαίτιοι και να επιβαρύνονται αδικώς. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει πέρα από την επιβολή επιταγών και απαγορεύσεων στις γεωργικές μονάδες, να ενισχυθούν περισσότερο οι μέθοδοι εκμετάλλευσης που συμβάλλουν στην προστασία των υδάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου καλεί την Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής των Καταναλωτών, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην έκθεσή της τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. εμμένει στην πεποίθησή του ότι πριν από οποιαδήποτε αναθεώρηση ή μεταρρύθμισή της, απαιτείται η εφαρμογή και η μεταφορά των υφισταμένων διατάξεων της οδηγίας περί νιτρικών αλάτων·
2. διαπιστώνει ότι η ελλιπής μεταφορά της οδηγίας στα περισσότερα κράτη μέλη οφείλεται μεταξύ άλλων στην έλλειψη νομικής ευαισθησίας σχετικά με την ευρωπαϊκή νομολογία και ζητεί από την Επιτροπή να λάβει μέτρα για να ληφθεί υπόψη η κατάσταση αυτή και - ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών - να εγγραφεί τη συνεπή εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας· διαπιστώνει, ωστόσο, ότι τα προβλήματα κατά την μεταφορά της οδηγίας προκαλούνται από το γενικό χαρακτήρα της οδηγίας·
3. κρίνει αναγκαία την επιτάχυνση της διαδικασίας επί παραβάσει για τη μη εφαρμογή της νομοθεσίας στους τομείς του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών·
4. ζητεί καλύτερη και διαρκή αξιολόγηση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας της οδηγίας και ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει άμεσα προτάσεις για βελτιωμένα εργαλεία δειγματοληψίας και αξιολόγησης των διαφόρων πηγών εκπομπών και των αποτελεσμάτων τους προς άμεση σύγκριση των αποτελεσμάτων που έχουν τα κράτη μέλη κατά την επιδίωξη των στόχων της οδηγίας λαμβανομένων υπόψη των σημείων εκκίνησης κάθε κράτους μέλους·
5. υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο ορισμένων από τους σημαντικότερους κανόνες της «ορθής γεωργικής πρακτικής» για την εξυγίανση του εδάφους και τη μείωση της απορρόφησης θρεπτικών ουσιών (χωρητικότητα των δεξαμενών κοπριάς, ζώνες διαχωρισμού μεταξύ καλλιεργειών, δείγματα εδάφους, ανώτατα όρια συνολικής απορρόφησης αζώτου, κ.ά.), προκειμένου να αποφευχθεί η νόθευση του ανταγωνισμού, τονίζει ωστόσο ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορές των φυσικών συνθηκών της υπαίθρου στις διάφορες περιφέρειες· θεωρεί συγκεκριμένα ότι το ανώτατο όριο των 170 χιλιογράμμων αζώτου ανά εκτάριο θα πρέπει να μπορεί να μην ισχύει στο πλαίσιο των καλών γεωργικών πρακτικών, εάν η περιεκτικότητα του υδροφόρου στρώματος σε νιτρικά άλατα είναι χαμηλή και εάν είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι η εξαίρεση αυτή δεν υπονομεύει την επίτευξη των στόχων που ορίζει η οδηγία·

6. θεωρεί ότι, για την εφαρμογή στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις της οδηγίας για τα νιτρικά άλατα, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση επιτυχίας το να βελτιωθούν οι οικονομικοί παράγοντες και να φθάσουν το ίδιο επίπεδο· κρίνει λοιπόν αναγκαίο να αυξηθεί η κοινή γεωργική πολιτική την αποδοτικότητα των εκμεταλλεύσεων· θεωρεί επίσης σημαντικό το να διαθέτουν οι γεωργοί επαρκείς ενισχύσεις για επενδύσεις, και συγκεκριμένα για τους εξοπλισμούς που προορίζονται για την αποθήκευση και την επεξεργασία της κοπριάς·
7. ζητεί μεγαλύτερη πρακτική και τεχνική υποστήριξη των γεωργών στο έργο του περιορισμού της διοχέτευσης νιτρικών αλάτων στο έδαφος, υπογραμμίζοντας ιδιαίτερα την ανάγκη για δωρεάν αναλύσεις εδάφους και προώθηση της χρησιμοποίησης της στερεής και στερεοποιημένης κοπριάς, και της βιώσιμης επεξεργασίας ζωικής κοπριάς (λιπασματοποίηση, διαχωρισμό των στερεών ουσιών, ανάκτηση βιοαερίου, κ.ά.)·
8. ζητεί επίσης από την Επιτροπή να απαιτήσει από τα κράτη μέλη τη διεξαγωγή ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών για την επιβάρυνση του εδάφους με νιτρικά άλατα από μη γεωργικές πηγές και να προβεί σε συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, προκειμένου να βρεθεί μια δίκαιη ισορροπία για τις γεωργικού χαρακτήρα πηγές νιτρικών αλάτων·
9. υπογραμμίζει τη σημασία της (χειμέριας) κάλυψης του εδάφους και την ανάπτυξη κατάλληλων καλλιεργειών (π.χ. το φθινόπωρο μετά από συγκομιδή καλλιέργειας που πραγματοποιήθηκε νωρίς) σε καλλιεργούμενες ή αποσυρθείσες εκτάσεις προκειμένου να παρεμποδισθεί η έκπλυση νιτρικών αλάτων· ζητεί την υποχρεωτική σπορά τριφυλλίου κάλυψης στις καλλιέργειες αραβοσίτου για τη μείωση της έκπλυσης νιτρικών αλάτων· επισημαίνει ότι η φύτευση ορισμένων δασικών δένδρων στις γεωργικές εκτάσεις και τις διαχωριστικές εκτάσεις μεταξύ καλλιεργειών επιδρά αρνητικά στην προστασία του εδάφους και των υπόγειων υδάτων, λόγω της οξίνισης του εδάφους, της μη απορρόφησης θρεπτικών ουσιών και του σχηματισμού μαυροχώματος·
10. καλεί την Επιτροπή να μελετήσει την προώθηση της εκτατικής εκμετάλλευσης των χορτολιβαδικών εκτάσεων και της σποράς των εκτάσεων που βρίσκονται σε αγρανάπαυση ή έχουν αποσυρθεί από την καλλιέργεια με συγκεκριμένες ανανεώσιμες πρώτες ύλες, με στόχο τη μείωση της ανάπτυξης νιτρικών και φωσφορικών αλάτων καθώς και άλλων θρεπτικών ουσιών και τον περιορισμό του ευτροφισμού των υδάτων·
11. ζητεί από την Επιτροπή, κατά την προβλεπόμενη γνωστοποίηση να εξασφαλίσει ότι οι πιθανές εξαιρέσεις από τις ρυθμίσεις σε ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. σε ότι αφορά τον όγκο του ζωικού κεφαλαίου και τις μεθόδους του ελέγχου) δεν πρόκειται να οδηγήσουν σε περιορισμό του επιπέδου προστασίας αλλά σε μία επακριβέστερη εφαρμογή της οδηγίας, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της υπαίθρου στις διάφορες περιφέρειες·
12. θα πρέπει να υπάρξει τυποποίηση της μεθόδου μέτρησης των νιτρικών αλάτων στα υπόγεια ύδατα, και ιδίως σε ότι αφορά τα βάθη του μετρήσεων· θα πρέπει να υπάρξουν επίσης προσαρμογές για να λαμβάνονται υπόψη οι ετήσιες κλιματικές διακυμάνσεις·

13. πρέπει να τονισθεί ότι η εφαρμογή των 170 kg N/ha αποτελεί διάταξη που πρέπει να θεωρηθεί ως μέσο και ως στόχος αυτός καθαυτός. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη τα κράτη μέλη τα οποία, με επιστημονικώς θεμελιωμένα στοιχεία, επιθυμούν να παρεκκλίνουν από τα 170 kg N/ha. Σχετική προϋπόθεση είναι να μην ξεπερασθεί επ' ουδενί λόγο το όριο των 50 mg νιτρικών αλάτων/L στα υπόγεια ύδατα.